

A KICSI BOJTÁR

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl volt, volt egy szép kicsi királyfi. Ennek a kicsi királyfinak az édesanyja egyszer erősen megbetegedett, s hiába hozták el a világon ahány híres doktor volt, egy sem tudta meggyógyítani.

Volt az udvarban egy ördögös szüle,* s ez azt mondja egyszer az udvarbélieknek:

- Hiszen csak engem kérdeznének, úgy meggyógyítanám a királynét, hogy a feje sem fájna többet.

Vitték mindjárt a király elé az ördögös szülét, hadd mutassa meg, mit tud.

- No, te öregasszony - mondá a király -, azt hallottam, hogy meg tudnád gyógyítani a feleségemet. Mondd elé, mit tudsz!

- Felséges királyom - mondá az ördögös szüle -, a királyné addig meg nem gyógyul, míg a királyfi szívéből s a bal kezének a kicsi ujjából rántottát nem csinálnak, s azt meg nem eszi.

Haj, megborzadt a király ettől a beszédétől! Hogy ő az egyetlen fiát megölje! Kikergette az ördögös szülét a palotából, de még az országból is.

Hanem hiába kergette ki, a királynének elmondotta a belső leánya, hogy mit mondott az ördögös szüle.

- Jaj, Istenem, Istenem - sírt a királyné -, inkább haljak meg, semhogy a drága fiamat megöljék miattam!

Na, telt-múlt az idő, s a királyné mindennap rosszabbul lett. Búsult a király rettenetesen, mert erősen szerette a feleségét, s nem tudta, mitévő legyen. Egyszer mégis azt gondolta: fiú helyett fiút adhat az Isten, kivéteti fiának szívét, levágatja bal kezének a kicsi ujját, ha másként az anyja meg nem gyógyulhat. Behívatta hűséges vadászát, s megparancsolta, hogy vigye el a királyúrfit az erdőbe, vegye ki a szívét, vágja le a bal kezének a kicsi ujját, mert csak ebből készült rántottától gyógyul meg a királyné.

Hej, sírt a vadász, könnyögött a királynak, hogy ne hallgasson az ördögös szüle szavára, gonosz annak teste-lelke, de hiába könnyögött, a király elfordult, s azt mondta:

- Amit mondtam, mondtam.

Mondta, mondta, de majd megszakadt a szíve a mondásban.

Hát jól van, a vadász elvitte magával a királyúrfit az erdőbe, mintha vadászni mennének. Mikor beértek a sűrű rengetegbe, sírva fakad a vadász, s elmondja, hogy mit parancsolt neki a király.

Megszomorodott a királyfi, s felsóhajtott a magas egekre:

- Istenem, Istenem, mért tudott hinni édesapám az ördögös szüle szavának! Az a gonosz lélek haragudott rám, azért tanácsolta, hogy szívemet kivegyék, ujjamat levágják!

Ahogy ezt mondta a királyfi, elszalad egy nyúl előtte. Hirtelen lekapja válláról kicsi flintáját,* s meglövi a nyulat.

Azt mondja most a vadásznak:

- Hallod-e, barátom, valamit gondoltam. Mindegy, akár az én szívemet viszed haza, akár ennek a nyúlnak a szívét. Hagyd meg az életemet, a bal kezem kicsi ujját szívesen odaadom.

A vadász egyszeriben ráállott: kivette a nyúl szívét, levágta a kicsi királyfi bal kezének a kicsi ujját, aztán keserves sírással elbúcsúztak egymástól. A vadász ment hazafelé, a királyfi ment tovább a rengeteg erdőben nagy búsán.

Amint menne, mendegélne, elért egy esztenához.* Bemegy az esztenába, ott találja az öreg juhászt, s szerencsés jó napot kíván.

- Adjon Isten - fogada a juhász -, hát te miféle járatban vagy, legényke?

- Én bizony szolgálatot keresnék, ha találnék - mondá a királyúrfi.

Az öreg juhász gondolta, hogy ez a legényke éppen neki való lesz, ügyes forma is, még flintája is van: megfogadja munyatornak.*

Már egy fél esztendeig szolgált a kicsi bojtár, mikor egyszer elküldi a juhász, hogy hozzon vizet a patakról. Elmegy a kicsi bojtár, s hát a patak partján egy öregasszonyt talál. Megszólítja az öregasszonyt:

- Jere ide, legényke, nézz a fejembe, jótétel helyébe jót várj!

A kicsi bojtárnak jó szíve volt, nézett az öregasszony fejébe, de emiatt megkésétt, s a juhász erősen megszidta. Másnap is a patakra küldik, s ismét csak ott találja az öregasszonyt. Addig istenkedett neki az asszony, hogy megint nézett a fejébe! Mikor visszament az esztenára, a juhász megverte, hogy olyan sokáig odabódorgott. Harmadnap már azt mondta, hogy ha idejében vissza nem kerül, az életével játszik. De harmadnap is csak ott találta az öregasszonyt, s ez ismét elkezdett istenkedni, hogy nézzen egy kicsit a fejébe. A kicsi bojtár vonogatózott, ő bizony nem teszi, mert neki kedves az élete.

- Ne félj semmit, te legényke - biztató az öregasszony -, nesze, adok neked egy botot, ha ezzel megkollintod a térgyedtet, akkora nagy ember lesz belőled, hogy még egy óriással is kiállhatsz.

A kicsi bojtár megbátorodott erre a mondásra, ismét nézett az öregasszony fejébe, ez megköszönte szépen a jóságát, s azzal kezébe adá a botot. Visszamegy az esztenához, s hát a juhász már messziről káromkodik, fenyegetődzik, hogy: vigyázz, te macskabéka, mert most addig ütlek, míg kiadod a szuszodat! Hanem a kicsi bojtár csak kollinta egyet a térgyére, egyszeriben nagy ember lett belőle, s úgy elagyabugyalta a juhászt, hogy elnyúlott a földön.

No, most már csakugyanvalóst elindult világgá. Ment, mendegélt, hegyen-völgyön által, hetedhét ország ellen, s elért egy kakassarkon forgó aranypalotához. Ebb' az aranypalotában lakott a veres király. Bemegy a kicsi bojtár a királyhoz, s elmondja, hogy ő szolgálatba szeretne állani. Azt mondja a veres király:

- No, éppen jó órában jöttél, mert most csaptam el a juhpásztoromat, befogadlak helyébe. Hanem azt mondom én neked, hogy mikor a juhokkal az ezüstmezőhöz érsz, térülj meg velük, mert ha által találnának menni, rútul jársz.

Másnap jó reggel kihajtá a juhokat a kicsi bojtár a mezőre. Mikor úgy dél felé lehetett az idő, elérnek az ezüstmező határáig.

Gondolja magában: "Én bizony átalcsapom a juhokat az ezüstmezőre, hadd lássam: mi isten csudája van ott?"

No, átaleregélnek. Hát annyi ezüstliliom van ott - Uram, Jézus -, hogy a szemével nem tudá bélelni! Ő bizony - gondolja - leszakaszt egyet, van itt elég, hál'Istennek. Hej! de nagyot csendült erre az ezüstmező, s ebb' a minutában ott termett az ezüstmező királya: a hétfejű sárkány. Megijed a kicsi bojtár, de hirtelen eszibe jut, hogy kezébe a bot vagy mi? Megkollintja vele a térgyit, nagy-nagy ember lett belőle, s olyant sózott a hétfejű sárkányra, hogy félig elájult. Istenkedett, könyörgött a sárkány, hogy csak hagyja meg az életét; adott neki egy ezüstkantárt, azt csak rázintsa meg, s ha valami baja lesz az életben, egy sereg ezüstkatoná áll segedelmére.

Hazatéríti a juhokat estére kelve a kicsi bojtár, s mikor a kapun bémenne, csak elébe fut a három királykisasszony, s nagy hízelkedéssel kéri, hogy adja nekik az ezüstliliomot. Mert hogy szavamat össze ne keverjem, a kicsi bojtár kalapjába tette az ezüstliliomot, s a királykisasszonyok már messziről meglátták. A kicsi bojtár azt mondta, hogy ő annak adja a liliomot, amelyik megmutatja magát térgyig.

A két nagyobbik leány nagy szégyenkezve befutott a házba, de a kisebbik megmutatta magát, s az övé lett az ezüstliliom.

Meg volt elégedve a veres király, mert azt hitte, hogy a kicsi bojtár színét sem látta az ezüstrétnek. Maga elé hívatja, s azt mondja neki:

- Az első napot jól végezed, hát jól végezd a másodikat is! Holnap másfelé kell hajtani a juhokat. Arrafelé van az aranyrét. De ismét csak azt mondom neked, hogy ide se merj átalcsapni, mert rossz véged lesz.

A kicsi bojtár pedig alig várhatá, hogy az aranyréteg eleregéljenek a juhok, tüstént átalcsapott. Hát az aranyréteget csupa aranyliliom borítá. Egyszeriben leszakasztott egyet, s a kalapjába tette.

Aj, lelkem, Istenem! Mintha csak a föld megindult volna, olyat csendült-bondult az aranyrét! Hát jó a tizennégy fejű sárkány, hetvensingnyire szakadt a láng a torkából.

- Jere, csak jere - mondá a kicsi bojtár -, emberedre találsz!

Azzal csak megkollintá térgyét a bottal, s nagy ember lett belőle, fordult a sárkánynak, s olyant húzott rá, hogy csak elfenteredett. Bezzeg istenkedett ez is. Csak az életét hagyja meg, ad neki egy aranykantárt, s ha bajba' lesz az életben, csak rázintsa meg, s mindjárt egy ármádia* aranykatona áll a segedelmére.

Megkegyelmezett ennek is, az aranykantárt elvette, s azzal hazafelé tért a juhokkal. Mikor betért a kapun, ismét csak elejibe futott a három királykisasszony, s kérték, hogy adja nekik az aranyliliomot. De ő bizony azt mondta, hogy annak adja, amelyik megmutatja neki a bal mellét. A két nagyobb leány elfutott nagy dérrrel-dúrral, hanem a kisebbik csak felrántá az ingje hasadékját, s megmutatá a bal mellét. Mindjárt neki is adá az aranyliliomot.

No, harmadnap reggel kihajtja a juhokat. Most megint másfelé kellett hajtani, s a király ismét megparancsolta, hogy ne merjen átalcsapni a gyémántrétre, mert most arrafelé fog járni. Meg is fogadta, hogy még a tájékára sem néz, de csak azt várta, hogy a gyémántrét határáig etessen, mindjárt átalcsapott. Hát ezt csupa gyémántliliom borítá! Egyszeribe leszakasztott egyet, kalapjába tűzte, de csendült is olyant a rét, hogy szinte megsiketült belé. Hej, jött a huszonegy fejű sárkány, mint a fergeteg, hét mérföldre fújta a torkából a lángot, kitátotta mind a huszonegy száját, pedig egyet is elég lett volna.

- Jere, csak jere - mormogott a kicsi bojtár -, rándítok reád is egyet, mint a más kettőre, hogy tudom, arról koldulsz!

Csak megkollintá botjával a térgyét, nagy-nagy ember lett belőle, s azzal úgy oldalba serítette a sárkányt, hogy mindjárt felfordult. Aj, könyörög, hogy kegyelmezzon életének, mert hetvenhét nevetlen gyermeke van. Ő is ad neki egy gyémántkantárt, azt csak rázintsa meg, ha baja lesz ez életben, s egy ármádia gyémántkatona lesz a segedelmére. Hát isten neki, a többi után - gondolá a kicsi bojtár -, megkegyelmezett ennek is. A gyémántkantárt elvette, a juhokat megtérítette, s estére szépen hazaeregéltek.

No, hiszen, hallátok-e! Csak láttátok volna, hogy az a három szép királykisasszony a sebes szélnél is sebesebben futott a kicsi bojtár eleibe, ki az utcára! Mert a gyémántliliom úgy ragyogott, mintha az egész várban miligyertyát gyújtottak volna. Kéri a liliomot, hízelegnek, még meg is cirógatják, de a kicsi bojtár most azt mondta, hogy annak adja a három leány közül, ki megmutatja a jobb mellét. A két nagyobb ismét elfutott nagy dérrrel-dúrral, a kisebbik pedig egyet mosolyodék, felrándítá az inge hasadékát, megmutatá a jobb mellét is, s övé lett a gyémántliliom is.

Telik-múlik az idő. Egyszer a veres király kihirdeti az egész világban, hogy amely herceg el akarja venni az ő valamelyik leányát, jöjjön az udvarba, hadd válasszanak a leányai közülök. No, hallátok-e, jött herceg annyi, de annyi, hogy a szem nem tudá belepni. Hát aztán még milyen gúnyában voltak azok! Csupa színarany volt még a patkószeg is a csizmájukon, s minden zsebükben egy-egy aranyóra ketyegett.

Kiáll a veres király a tornácra, mellette a három leánya, s a hercegek az udvaron állottak meg. Illegették-billegették magukat, mert mindenik tetszeni akart. No, bezzeg hát azért fáradtak ide külső országból, vagy mi!

Hát a két nagyobb leány csakhamar kiválasztá magának az urát, de a kisebb megbicsakolta magát, s azt mondta, hogy ő csak ahhoz megy feleségül, aki kitalálja, hogy miféle jegy van az ő testén.

Találgatják azok a hercegurak mindenképpen, de egy sem volt képes eltalálni, hogy micsoda jegy lehet a kicsi királykisasszony testén. Eleget mondja a király a leánynak, hogy ne bolondozzék, hanem itt az ideje, válasszon a sok szép hercegfiközül, de a kicsi királykisasszony megköté magát, s azt mondotta, hogy ő csak ahhoz megy, aki kitalálja a jegyeket, akárki fia-borja legyen az.

- Úgy-e - kiáltott a király -, megállj leány, mindjárt hívatok én neked legényeket!

S azzal csakugyan elélhivatá valamennyi bérest, aki csak az udvarban vala, hogy azok is pályázzanak. De ezek sem tudták kitalálni.

- Van-e még valami lelkes állat az udvaromban? - kérde a király nagy bosszúsággal.

Eléáll az öreg béres, s azt mondja:

- Felséges királyom, életem-halálom a kezében, a kicsi bojtáron kívül senki lélek nincsen.

- Hát szólítsátok elé a kicsi bojtárt, hadd álljon elé a tudományával, találja ki, miféle jegyek vannak a kicsi királykisasszony testén.

Eléjön a kicsi bojtár, s mondja:

- Felséges királyom, én úgy sajdítom, hogy a kisasszonynak a két térgyin van két aranycsillag, a mellén pedig két gyémántcsillag.

Kérde a király:

- Úgy van-e, leányom?

- Úgy biz a', felséges apámuram - feleli a leány.

- No, ha úgy van, a kicsi bojtár felesége vagy ez órától fogva.

- Bizony nem bánom én, felséges apámuram.

Aj, bezzeg volt nagy álmélkodás, szörnyülködés! A hercegek nagy bosszúsággal távoztak, hogy egy rongyos bojtár így csúffá tevő őket. A király pedig, mit volt mit nem tenni, összeadta az éfiú párt, de a palotában nem adott nekik helyet, azt mondta:

- Jó nektek a lúdpajtában is.

A másik két vejét bezzeg a palotában tartotta, s nagy vendégséget csapott a tiszteletükre.

No, eltelik egy esztendő, eltelik két esztendő. Egyszer csak a fekete király háborút izén a veres királynak. Megijed a veres király, mert a sereg mind szerteszéjjel volt az ország minden szegletében. Amennyit lehetett, összeparancsolt, s a két nagyobb vejére bízta, a kisebbekre ügyet sem vetett. Nem búsuult ezen a kicsi vej, fölült ő is egy rossz gebére, s elindult a háborúba. Kacagta mindenki, de ő fel sem vette. Összeütközik a két sereg, de hát a veres királyé csak nagy hirtelen megretírá.

Hej, megrázintja ekkor a kicsi bojtár az ezüstkantárját, hát - láss csudát! - egyszeriben ezüstszőrű paripa lesz a gebéből, s egy ármádia ezüstmondéros katona terem ott, mind csupa ezüstszőrű paripákon! Kiált egyet a kicsi bojtár:

- Uram, Jézus, segítj!

Azzal nekivágtat a fekete király seregének, s azt egy szempillantásra mind egy szálíg lekaszabolják. Erre az ezüstsereg eltűnt, mintha a föld nyelte volna el, a kicsi bojtár ezüstszőrű paripájából ismét girhes-görhes gebe lett, s mindjárt belé is romlott a süppedékbe. Éppen arra futott el a két nagyobb vej a megretírált sereggel. Eleget kérte a kicsi bojtár, hogy húzzák ki a süppedékből, de a sógorai lekacagták, s azzal továbbváltattak. Mikor hazaértek, eldicsekedtek az apósuknak, hogy nekik milyen szép seregük van, s hogy mind egy szálíg megölték a fekete király seregét.

Másnap még nagyobb sereget küldött a fekete király, s ismét megverték a veres királyét. A kicsi bojtár most az aranykantárt rázintotta meg, s mind egy szálíg leölette a fekete király katonáit, osztég megint csak beleromlott a süppedékbe. Kérte a sógorait, hogy húzzák ki, ne hagyják ott veszni fiatal életét, de ezek most is jót kacagtak, s azzal hazaváltattak. Bezzeg volt dicsekedés otthon!

Harmadnap akkora sereget küldött a fekete király, hogy mint egy fekete felleg, úgy ellepte a veres király országát. Még meg sem tudtak állani előtte a veres király katonái. Mikor nyargaltak visszafelé, a kicsi bojtár még mindig ott kínlódott a süppedékben.

Odakiált:

- Akarjátok, hogy mind egy szálíg leöltessem a fekete király katonáit?!

Még jobban kikacagták.

No hiszen, megmérgeződik a kicsi bojtár, megrázintja a gyémántkantárt, s hát olyan ragyogó gyémántparipa lesz a gebéből, hát olyan gyémántgúnya kerekedik az ő testire, de hát még olyan gyémántmondéros sereg áll elé, hogy a veres király serege majd megvakult a nézésiben! Neki a fekete király katonáinak, s egy előmentükben mind lekaszabolják, hogy még hírmondó sem maradt belőlük.

Bezzeg most nem kacagták a kevély hercegek a kicsi bojtárt, hanem a gyémántszőrű paripával együtt a vállukra vették, s úgy vitték haza. Otthon pedig a veres király színe előtt megkövették szépen. A veres király most már nemcsak a leányát adta oda jó szívvel, de kezére adta az egész királyságát. Nagy lakodalmat csaptak, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.